

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פרשת וַיֵּצֵא

יציאת השבת:

17:14

ירושלים: 17:15

ז' כסלו תשע"ה

הפטרה: ועמי תלואים, אשב: ויברח יעקב

יציאת השבת לפי ר"ת 17:35

ברכת הלבנה

גיליון 315

כניסת השבת:

16:03

ירושלים: 16:00

לֶחֶם לְאֹכַל וּבִגְד לְלִבֹּשׁ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

יעקב חולם חלום מופלא והנה בבוקר הוא קם כולו נפעם, "זייקן יעקב משנתו ויאמר: אכן יש ה' במקום הזה ואנוכי לא ידעתי". כל אדם לאחר חלום כזה היה שש וששמח ואילו יעקב אומר "מה נורא המקום הזה". לא די בכך והוא נודר נדר לאמור: "אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני... עשר אעשרנו לך". וראה איזה פלא. יעקב נודר על כל מה שהובטח לו בחלום הלילה.

מדוע יעקב חוזר ונודר על מה שהובטח לו? והרי הקב"ה בכבודו ובעצמו הבטיח לו כל זאת, 'בטח באחד ואל תפחד! שיעקב אבינו לא רצה ליהנות ממתנות חינום, יעקב רצה לקבל הכל בדרך עמל. לפיכך נדר על כל הבטחה והבטחה, שלא יהיה זה בכלל 'נהמא דכיסופא' (לחם חסד). ולפיכך הוא נודר על כל הבטחה. הבטחות אלו לא היו דבר של מה בכך, אף שבמבט ראשון הן נראות בסיסיות ביותר. במדרש (בראשית רבה, ויצא, פרשה ע) מובא: "עקילס הגר נכנס אצל רבי אליעזר, אמר לו: הרי כל שבחו של גר, שנאמר (דברים י, יח): זאוהב גר לתת לו לחם ושמלה". אמר לו רבי אליעזר: וכי קלה היא בעיניך דבר שנחבט בו זקן (יעקב אבינו) זנתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש' והושיטו (הקב"ה) לו לגר בקנה?" ההבטחה ללחם לאכול ובגד ללבוש' נראית כבסיסית וקטנה, אך באמת היא גדולה ועצומה.

בעניין זה, מסופר על יהודי אחד, שהיה חי בעוני רב וסבל הוא וביתו מחרפת רעב. ופעם בימי החורף, כשראה שתם האוכל בבית לקח את מעיל הפרווה אשר לו ומשכנו תמורת הלוואה דחופה לצורכי הבית הבסיסיים. כשהגיע חזרה לביתו כשהוא רועד בכל גופו ללא מעילו אך עם ככר לחם לאכילה אמר: עכשיו הבנתי היטב את תפילת יעקב אבינו שבקש: "זנתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", ולא שהתקיים בו כמוני: "בגד לאכול", שהיה צריך למכור את בגדו או למשכנו כדי שיהיה לו לחם לאכול. ומכאן כמה טובה כפולה ומכופלת שיש לכל אדם להודות לבורא עולם הנותן לו יותר מלחם לאכול ובגד ללבוש - תודה לאל.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורקי. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

שלמות ההוי'ה העולמית

יעקב אבינו הולך בדרכו לחרן. ידוע חלומו המופלא של יעקב וגילוי ה' הנלווה אליו, אך לא רק בחלום היה גילוי אלא גם בעצם ההליכה.

בדרכו של יעקב אבינו לחרן שוקעת לו השמש והוא הולך לישון. קודם לכן יעקב אוסף ומסביבו אבנים. וברש"י: "עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו את זו. זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, וזהו שנאמר: 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו'". רבותינו למדו משינוי הלשון בפסוקים את הדבר המופלא הזה. בתחילה נאמר בלשון רבים "ויקח מאבני המקום" ולבסוף נאמר בלשון יחיד: "ויקח את האבן" מכאן שנעשו כל אותם אבנים לאבן אחת.

מוסר גדול יש במעשה זה, עד כמה הבריאה רוצה לעשות רצונו של האדם השלם. ידענו שישנם בני אדם הרוצים לסייע ולעשות רצונו של אדם גדול מהם, אפילו בעל חיים רוצים לעשות רצון אדונם, לא רק במובן הפשוט כמו כלב אל אדונו, אלא כמו חמורו של רבי פנחס בן יאיר וחמורו של רבי חנינא בן דוסא, שלא היו אוכלים את שאינו מעושר.

כיום מכיר המדע שיש רגש והבנה אפילו בצומח ומעודדים בני אדם לדבר אל העציצים שלהם ולשיר להם! ואולם מסיפור יעקב אנו למדים שאפילו הדומם כאבן רוצה לעשות רצונו של האדם השלם.

העולם נברא לשימוש האדם... אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבוד בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. (רמח"ל).

וכעניין זה כתב הגאון רמח"ל בספרו מסילת ישרים (פרק א) בבאור חובת האדם בעולמו: "ואם יהיה לבן חיל וינצח וינצח המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לדבק בבוראו ויצא מן הפרוזדור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים, וכפי השיעור אשר כבש את יצרו ותאוותיו ונתרחק מן המרחיקים אותו מהטוב ונשתדל לדבק בו כן ישיגהו וישמח בו. ואם תעמיק עוד בעניין תראה כי העולם נברא לשימוש האדם, אמנם הנה הוא עומד בשקול גדול, כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבוד בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו.

כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך, והוא כעין מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תגיגה דף יב, א) בעניין האור שגנוז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, זה לשונם: "וכיון שראה אור שגנוז הקדוש ברוך הוא לצדיקים שמח, שנאמר (משלי יג, ט): "אור צדיקים ישמח".

ובעניין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו אמרו (חולין צא, ב), "אמר רבי יצחק, מלמד שנתקבצו כלן למקום אחד והיתה כל אחת ואמרת, עלי ניח צדיק ראשו". והנה על העיקר הזה העירונו זכרונם לברכה במדרש קהלת, שאמרו זכרונם לברכה (קהלת רבה ז):

"ראה את מעשי האלהים" וגו' – בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן – עדן ואמר לו, ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי – בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי". עד כאן לשונו.

וכן כתב הרמב"ם (בהקדמה למשנה אות ח') שכל עבודתם של בני אדם (החושבים שהם עובדים לצורך עצמם או לצורך ממון) באמת הם לצורך החכם שימצא כל צורכו מזומן לפניו וכדברי האומר: "לולי המשתגעים נשאר העולם חרב".

הרמב"ם משכלל תפיסתו זו, ומקשה: שיש אדם כסיל שיש לו עבדים, ולכאורה אין זה משרת לאדם השלם! ומתריץ: שאדם זה פעמים יצווה לעבדיו לבנות ארמון כליל יופי ולנטוע כרם חשוב, כמו שיעשו המלכים. ואפשר שיהיה הארמון ההוא מזומן לאיש חסיד יבוא באחרית הימים ויחסה יום אחד בצל קיר מן הקירות ההם, ויהיה לו דבר זה סיבה להינצל ממוות. כמו שאמר (איוב כו, ז): "כיני – וצדיק ילבש". או יקחו מן הכרם ההוא כוס יין לתרופה וינצל בו איש תמים. וכן מנהג הקב"ה אשר העביד בה הטבע "עצות מרחוק אמונה אומן".

ובעניין שאמרו בגמרא (ברכות נח, ע"א): כי בן זומא היה עומד על הר הבית והיה רואה את ישראל העולים לחוג ואומר: "ברוך שברא כל אלה לשרתנו". (וברש"י: שהם חורשים וזורעים וקוצרים – והוא מוצא הכל מוכן לפניו). כי היה [בן זומא], עליו השלום, יחיד בדורו. הא למדת שכל הבריאה נוצרה כדי לשרת את האדם השלם, ורק אדם בעל נפש, ובעל אמונה גדולה בבורא עולם יזכה ויבחין בדבר.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (כה, יב) בבעל הטורים כתב: "סולם בגימטריא ממון ובגימטריא עונן, כי זה ישפיל וזה ירים". אכן, הממון הוא כמו סולם. אם משתמש אדם בממונו לקיום מצוות, צדקה וחסד, הרי הוא עולה ממדרגה למדרגה בסולם בבחינת 'זוה ירים'. אך אם משתמש בכסף רק לצורכו או שאינו מוציא כלל, הרי הוא בכלל זה ישפיל, וכמאמר החכם: "ראיתי כסף שמור לבעליו לרעתו".

סולם בגימטריא מאה שלושים ושש – וכן מניין צום, קול וממון. לרמוז כי כל אחד מהדרכים הנ"ל היא סולם מוצב ארצה ובידו של כל אדם לעלות ולטפס על שלביו להגיע השמימה. וכמאמר רבותנו: "תפילה (קול) ותשובה (צום) וצדקה (ממון) – מעבירין את רוע הגזרה". והרי הם בבחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

סדר הטבת חלום

החולם חלום ונפשו עגומה עליו, ילך לשלושה מאוהביו, ויאמרו לו את סדר הטבת החלום:
 הוא אומר: חלמא טבא חזאי. חלמא טבא חזאי. חלמא טבא חזאי.
 והם עונים: חלמא טבא חזיתא. חלמא טבא חזיתא. חלמא טבא חזיתא.
 וטבא להוי. רחמנא לשויה לטב. שבע זמנין יגזרון עליה מן שמעיה די יהוי טבא. טבא הוא וטבא
 להוי. וחזורים על כך 7 פעמים. אחר כך יאמרו נוסח זה להיפוך החלום:
 החולם אומר: הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה:
 והם עונים: און תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמתים מיגונם:
 ולא אבא ה' אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך:
 אחר כך יאמרו עוד נוסח זה של פדיון: החולם יאמר: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי:
 והם עונים: ופדוני ה' ישבון ובאו ציון ברנה ושמתת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון
 ואנחה: ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל חלילה. חי
 ה' אם יפל משערת ראשו ארצה כי עם אלהים עשה היום הזה ויפדו העם את יונתן ולא מת:
 ועוד יאמרו נוסח זה לשלום החולם:

החולם יאמר: בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו:
 והם עונים: ורוח לבשה את עמשי ראש השלישים לך דויד ועמד בן ישי שלום שלום לך ושלום לעורך כי
 עורך אלהיך וקבלם דויד ויתנם בראשי הגדוד: ואמרתם בה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר
 לך שלום: ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו: ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:
 החולם יאמר: ה' שמעתי שמעך יראתי:

והם עונים 3 פעמים: ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע ברגו רחם תזכור:
 והחולם יאמר: שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי. עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ:
 והם עונים: אל יתן למוט רגלך אל ינום שמךך:
 והחולם אומר: הנה לא ינום ולא יישן שמר ישראל:
 והם עונים: ה' שמךך ה' צלך על יד ימינך: יומם השמש לא יכבה וירח בלילה: ה' ושמךך מכל רע
 ישמר את נפשך: ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:
 ומוסיפים ואומרים לו: לך אבל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ינך כי כבר רצה האלהים את
 מעשךך: כמו כן יתן צדקה ומתן בסתר.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0577788483

עלון זה מוקדש:

לדפואת: אברהם ולאח ציטרון הייז. ד"ה יצחק שושן הייז. שרה בת שמחה הייז. יצחק אילוז הייז. מרים יהודה הייז. ציפורה יהושע לוי הייז.
 ביבה אלימלך הייז. ישי הלוי הייז. אורי חיים רווח הייז. עזר בן עישה הייז. תניקה בת עזיזה הייז. אלגרה בת ג'אן הייז. מול בת ענולה הייז.
 פנחס ורחי הייז. הראל בן אביגיל הייז. אילנה בת סליחה הייז. ישי ורחל לוי הייז. חנה בת זוהרה הייז.
 להחזרת נעדריו צה"ל ושבויו ובהם: גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הייז.
 לעילוי נשמת הנערים: אייל יפרח הייז, גיל-עד שעאר הייז, נפתלי יעקב פרנקל הייז. ולע"נ אורון שאול הייז וחללי מבעע צוק איתן.
 לעילוי נשמת הרב מרדכי אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צורף ז"ל. רבי יעקב ששן ז"ל. יונה זיה ז"ל. רביה ספן ז"ל. נסים כהן ז"ל.
 ספר נטום ז"ל. נדידה שמעון בת חזאת ז"ל. מצידה לוי ז"ל. אסתר בת תורא ז"ל. אסתר חוד ז"ל. חנה יצחק ז"ל. דעה פנח ז"ל. הרב אברהם צוקרמן זצ"ל.
 מרדכי משה בני לאה מרחי ז"ל. אליזה בת פריחה ז"ל. תירצה זיגרון ז"ל. ישראל אברהם נתן בן מלכה ז"ל. אסתר בת זוהרה ז"ל. אסתר וענבר נחום ז"ל.
 ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מרחי ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענטו ז"ל. עזיזה עמוס ז"ל. יצחק ועמרים אטיאס ז"ל. נסים בן חנה ז"ל.
 שמעון אבוטבול ז"ל. יצחק ולאח אסטרנו ז"ל. רות יעקב ז"ל. חיה רחל לוי ז"ל. אליזה טויטו ז"ל. נעימה בת מגידה ז"ל. שמחה אילוז ז"ל.
 ראובן אלון בן נטיה ז"ל. סוליקה שושן ז"ל. לואיזה מדר ז"ל. זוהרה בת זנה ז"ל. עליזה כהן ז"ל. ר' חיים אוחננה ז"ל. אהרן זקן ז"ל. אורי אורון מועלם ז"ל.
 חד חגיבי ז"ל. חד נוסברג ז"ל. אברהם עמוס דמרי ז"ל. רבי חד הכהן זצ"ל. עישה דין ז"ל.
 עפרה בן אבו ז"ל. מול ואליזה תרגמן ז"ל. לירון יהודה ז"ל. יוסף ברום ז"ל. יוסף הכהן.
 ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הייז.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה